

Heðin Mortensen
Borgarstjóri

Útjavning – til Havnar!

Tað hevur verið áhugavert í valstriðnum at hoyrt vlevni gjørt seg klók uppá kommunala útjavning. Tað ljóðar akkurát sum at summi teirra halda, at útjavning snýr seg um at finna útav, hvar Havnin lutfalsliga fær fleiri skattakrónur inn enn onnur – og so javna munin um alt landið!

Heilt lógið blívur tað so, tá henda útjavning bara skal fremjast har, sum Havnin fær lutfalsliga meira skattakrónur burtúr ávísari vinnugrein, til dømis innan almenna fyrisiting – men útjavningin rennur ongantið hinvegin, hóast Havnin í ólukkumát vantar inntøku frá øðrum vinnugreinum í mun til onnur.

Fær Havnin ov nógv?

Almennu størvini eru eitt sindur torfør hjá Hagstovuni at gera upp, tí tey eru býtt í fleiri ymsar vinnugreinir, og hagfrøðiliga eru býti sum “almenn fyrisiting”, “kommunur/ríkið”, “undirvísing” og “heilsu- og almannaverk”.

Men leggja vit lønarsummin í øllum hesum vinnugreinum saman, so er munurin samlað ikki so stórur, tí allar hesar vinnugreinarnar standa fyri 43% av lønarsumminum í Suðurstreymoy. Øll hini økini liggja lægri – millum 33-38% - men munurin er altso ikki so ómetaliga stórur, sum nógvir politikkarar vilja geva fatan av.

Sambært yvirriti frá Hagstovuni fær Havnin ein lutfalsliga størri part av vinnugreinini “almenn fyrisiting” svarandi til 69%. Men samlaðu lønirnar til almenna fyrisitingu eru bert 247 mió. kr. ella 4 % av teimum samlaðu lønarútgjaldingunum á 6,8 mia. kr. So her er ikki nóg

at útjavna!

Hini økini – “kommunur”, “undirvísing” og “heilsa/ almannaverk” – eru meira javnt býtt, sum jú er logiskt – tí hetta eru skúlar, ellisheim og virkseimi, sum er nøkulunda javnt býtt út yvir landið.

Til dømis stava 16 % av inntøkunum í Suðurstreymoy frá heilsu og almannaverki, í Suðuroynni og í Norðoyggjum

bjóðar, tað verið seg vegir, parkeringspláss, ókeypis bussar, svimjihallir, bókasøvn og onnur tilboð, tænastr sum tey í veruleikanum fáa ókeypis, tí skattur teirra fellur í øðrum kommunum.

Tað merkir, at hyggja vit at tí stóru myndini, so er ikki so stórur munur á, hvussu samlaði lønarsummurin er býttur. Men – og tað er eitt stórt men – vit meta, at

gongiligum skráum. Trupulleikin er at staðfesta lønarútgjaldingar í mun til bústað og skattskyldu.

Endaligu tølini mugu vit tí bíða eftir, til úrslitið fyriliggur av fólkateljingini í november. Men, sum eg so mangan havi sagt, eg kann eisini ganga við til eina útjavning, bara hon er rættvís. Men eg eri ræddur fyri, at ongin áhugi verður

Ein útjavning má, fyri at hon skal virka javnt og rættvíst, umfata annað og meira enn skattakrónur frá almennum størvum, t.d. landbúnað og fiskivinnu

er samsvarandi talið 15 %, so her er at kalla eingin munur. Men kanska er ætlanin at útjavna hesar inntøkur til Eysturoynna ella Vágarnar sum bert fáa 10 % av sínum inntøkum frá hesum sama sektori.

Hinvegin fáa Vágarnar 14% av sínum inntøkum frá flutningi annars, les flogferðslu, ímeðan Suðurstreymoy fær 2 % og Suðuroyggjar bert 1 %, so her má útjavna hinvegin.

Fær Havnin allan skattin?

Øll tey mongu, sum pendla til Havnar dagliga, njóta eisini væl av teimum tænastrum og útbyggingum, sum Havnin

umleið triðja hvør króna, sum vunnin verður í Havni, verður skattað aðrastaðni.

Hetta merkir, at samlaða myndin av, hvussu býtið av skattainntøkuni av øllum almennum vinnugreinum í landinum verður býtt, vendir fullkomiliga – í so stóran mun, at ein útjavning hevði runnið til Havnar, og ikki øvugt. Tí ein triðingur av skattakrónunum rennir longu úr býnum!

Tíverri hava vit ikki enn eina fullkomna uppgørð av pendlingini. Hagstovan upplýsir, at tað er fongt við stórarí óvissu at staðfesta arbeiðspláss og skattakommunu hjá tí einstaka útfrá verandi til-

fyri kommunalari útjavning, tá endaliga rokniestykkið kemur á borðið.

Ein útjavning má, fyri at hon skal virka javnt og rættvíst, umfata annað og meira enn skattakrónur frá almennum størvum, t.d. landbúnað og fiskivinnu. Í Norðoyggjum stava 25% av lønarsumminum frá fólksins ogn – fiskinum! Skulu tær skattakrónurnar eisini útjavna? Tí í Suðurstreymoy koma bara 5% av lønarinntøkunum frá fiski-ídnaði.

Útjavning má vera rættvís og virka báðar vegir.

Eyðstein Poulsen

Atli Gregeresen! Vitan ella hugburður!

Nú valið er av, og fólkið hevur talað, eru tað framvegis nakrir tenorar í doyggjandi kórinum, ið vilja gera vart við sína fantasihugsjón um fiskidagaskipanina

Hvat hugsar hesin framstandandi maðurin í Vágum um onnur? Sjálvandi ynskja øll, at fiskastovnarnir er so stórir sum møguligt. Trupulleikin er, at hetta má gerast í samsvari við tær fortreytir, ið náttúran gevur okkum, og ta veidiskipan, vit hava, nevniliga fiskidagaskipanina.

Tað amboð, ið Atli metir vera tað besta, er at skerja fiskidagar. Jú, gamaní hevur hetta verið tað einasta amboðið, ið hevur verið brúkt, og vit siggja og kenna úrslitið av tí. Flotin er figgarliga mergsogin. Atli kundi sjálvur roknað upp á tað, um hansara egna yrki varð regulerað við einum líknandi amboði. Nei, Atli, halt tú teg til tað, tú hevur skil á, og lat nú politikkin koma á beint viðvíkjandi fiskidagaskipanini.

Vit skulu ikki skerja meira fyri at fáa rokniestykkið at passa fyri fólk við somu áskoðan sum Atli. Vit skulu broyta rokniestykkið, soleiðis at tað samsvarar við veruleikan. Tá veruleikin er, at náttúran ikki spælir við, so skal rokniestykkið ikki brúkast ímóti teimum, ið liva av hesum. Antin tora vit at hava fiskivinnu á land-

grunninum ella ikki.

Fiskidagaskipanin er sjálvregulerandi. Vit, ið hava eitt sindur við landgrunnin at gera, vita, at toskur og hýsa heldur til á ávísu leiðum. Hesar leiðir hava ikki verið troyttar í fleiri ár. Tað er óvanligt, at so lítið hevur verið fiskað á hesum leiðum. Hetta er eitt faktuelið fyrirbrigdi, ið verður skúgvað til viks av slíkum sum Atla. Og tað lógna við hesum er, at vit framvegis verða roknaðir fyri at troytta hesar leiðir fyri tosk og hýsu. Tað er beinleiðis ósømiligt, nú samráðingar eru um nýggja samgongu, at koma við slíkum óundirbygdum uppáhaldi, og vísa á, at besta og fremsta amboðið er at leggja forðingar í vegin. Vinnan má og skal hava møguleikar NÚ. Hetta er avgerandi fyri framtíðarinnar Føroyar.

Tá vitanin er til staðar, skuldi tað ikki verið trupult at bygt nýggja samgonguskjalið á møguleikar heldur enn forðingar.

Vónandi skilja tey fólkavaldu trupulleikan í einum heildarsamhang, har ØLL vitanin verður aktiverað. Ikki bert tann ástøðiliga...

Illur???

Sig tína meining í Sosialinum

